

FORVENTEDE MILJØREGLER I NORDEUROPAÆISKE LANDE I 2017

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Danmark er det eneste land, hvor samtlige landmænd bliver kontrolleret, og handelen med næringsstoffer og anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler bliver samlet i centrale databaser. I de andre lande udfører man i stedet stikprøvekontroller på bedrifterne.

- [Forventede miljøregler i nordeuropæiske lande i 2017](#)
- [Forbehold og ansvarsfraskrivelse](#)
- [De største forskelle mellem Danmark og de øvrige lande](#)
- [100 procent kontrol i Danmark. Stikprøvekontrol i de øvrige lande.](#)
- [Mest restriktiv pesticidanvendelse i Danmark](#)
- [Pesticider og drikkevand](#)
- [Underoptimale kvælstofkvoter er afskaffet i Danmark, men ikke i Holland](#)
- [Kompenserende foranstaltninger i Danmark](#)
- [Konsekvent målrettet regulering i hele Danmark fra og med 2019](#)
- [Endnu mere regulering i perioden 2021 – 2027](#)
- [Tyskland regulerer kvælstofoverskuddet, men har ikke kvoter på tilførslen](#)
- [Sverige kontrollerer fosforanvendelsen, men satser i øvrigt på frivillige tiltag](#)
- [Væsentlige ændringer siden sidst og bemærkninger i øvrigt](#)
- [Danmark](#)
- [Tyskland](#)
- [Holland](#)
- [Polen](#)
- [UK](#)
- [Om fastsættelse af afgrødernes behov for kvælstof](#)
- [Overordnet konklusion af den gennemførte sammenligning af miljøreglerne i Danmark og](#)

andre Europæiske lande

- Anvendte kilder
- Andre nye kilder
- Bilag 1. Nitratfølsomme områder
- Bilag 2. Kort over jordtyper i Holland. Miljøreglerne er strammere på løss jorde og sandede jorde
- Bilag 3. Typisk kurve baseret på markforsøg med stigende mængder kvælstof
- Bilag 4. Oversigt over tilstræbt arealandel med frivillige efterafgrøder i 2017

Forventede miljøregler i nordeuropæiske lande i 2017

Med støtte fra Promilleafgiftsfonden er det **regneark**, der blev udgivet for et par år siden opdateret, så det nu viser miljøreglerne, som de **forventes** at blive i 2017 i følgende lande:

- Danmark
- Sverige
- Tyskland
- Holland
- Polen
- England

Resultatet af dette års arbejde fremgår af 2 regneark. **Et på engelsk**, som undervejs har været sendt frem og tilbage til samarbejdsparterne i de enkelte lande, og en **dansksproget version af samme**.

FORBEHOLD OG ANSVARSFRASKRIVELSE

Det er forbundet med ganske stor usikkerhed at beskrive og – ikke mindst – at sammenligne miljøreglerne i forskellige lande.

Den metode, der er anvendt hér, er dialog med – og interview af konsulenter og andre med indblik i de rammebetingelser, som gælder i de 6 lande.

Derudover er der informationer fra andet materiale og skemaer fra de pågældende landes myndigheder.

Hovedparten af de anvendte kilder fremgår af kildehenvisningerne.

Sammenstillingen er givetvis ikke helt fejlfri, ligesom den – af gode grunde – ikke indeholder alle detaljer, forbehold og specialtilfælde.

SEGES står naturligvis ved det, der er kommet ud af det, men fraskriver sig ansvaret for fejl og mangler i oversigten.

Hvis man finder åbenlyse fejl, eller væsentlige oplysninger der mangler, er SEGES meget interesseret i at få det at vide.

De største forskelle mellem Danmark og de øvrige lande

100 PROCENT KONTROL I DANMARK. STIKPRØVEKONTROL I DE ØVRIGE LANDE.

Danmark er det eneste land, hvor der er 100 procent kontrol af, at landmanden lever op til reglerne. Ingen af de andre lande har landsdækkende databaser, hvor alle landmænd skal indberette. I Danmark udføres der 100 pct. kontrol på følgende områder:

- Husdyrhold. Disse tal bruges til at beregne næringsstofmængderne i den anvendte husdyrgødning.
- Afgrødefordelingen i forhold til de grønne krav og afgrødernes samlede behov for tilførsel af kvælstof.
- Den anvendte mængde kvælstof i handelsgødning.
- Sprøjtejournaler

Ud fra de indberettede oplysninger om gødningsanvendelsen beregner myndighederne bedrifternes kvoter for kvælstofgødning, og hvorvidt man tilfører mere kvælstof, end denne. Hvis der er tale om et "overforbrug" beregner NaturErhvervstyrelsens it-system bødekraft og evt. krydsoverensstemmelse til de pågældende landmænd.

I de andre lande er der tale om, at der bliver gennemført kontrol på bedriftsniveau, hvor landmanden skal fremlægge dokumentation for behovet for gødning, og for, at han/hun lever op til de nationale regler.

MEST RESTRIKTIV PESTICIDANVENDELSE I DANMARK

De indberettede data fra sprøjtejournalerne bruges til statistikformål, og til opfølgning af politiske handlingsplaner. Det er også muligt at kræve aktindsigt og offentliggøre dem på Internettet.

Danmark har den mest restriktive godkendelsesprocedure for pesticider af alle landene. I Danmark må det eksempelvis kun være i 1 ud af 20 af de forsøg, der skal ligge til grund for en godkendelse, at anvendelse medfører en koncentration i rodzonevandet over grænseværdien. I andre lande er det i 4 – 10 af 20. Danmark er endvidere det eneste land, hvor heller ikke betydende nedbrydningsprodukter må findes i mængder over grænseværdien.

Efter en international evaluering af det danske godkendelsessystem vil der dog nok blive ske visse lempelser af godkendelsesordningen i 2017.

PESTICIDER OG DRIKKEVAND

Formentlig på grund af denne restriktive godkendelsesprocedure er der stort set ikke overskridelse af grænseværdien i det udpumpede drikkevand i Danmark, selv om det alene er de generelle regler for pesticidanvendelse, der gælder i indvindingsområderne.

Kommunalbestyrelserne i en del danske kommuner arbejder på trods heraf med planer om helt at forbyde pesticidanvendelsen i nogle indvindingsområder. Enten ved at indgå aftaler med de berørte lodsejere herom, eller ved direkte pålæg om pesticidfri drift.

En del landmænd vil imidlertid ikke acceptere et sådant pålæg, selv om der bliver tale om en økonomisk kompensation. Derfor vil der givetvis i 2017 blive lagt sager an mod disse kommuner, hvis udfald vil blive afgørende for den videre udvikling på dette felt.

I andre lande følger man en anden strategi. I Sverige eksempelvis, må man kun anvende et pesticid i et vandindvindingsområde, hvis en risikovurdering dokumenterer, at det ikke vil medføre koncentrationer over grænseværdien i det indvundne vand. Risikovurderingen skal ske med værktøjet MACRO-DB, der er udviklet af det svenske Landbrugsuniversitet

UNDEROPTIMALE KVÆLSTOFKVOTER ER AFSKAFFET I DANMARK, MEN IKKE I HOLLAND

Danmark er i første omgang kommet af med de underoptimale normer/kvoter for tilførsel af kvælstof til afgrøderne.

Holland har til gengæld stadig et system, hvor der for nogle afgrøder, herunder nogle grønsagsafgrøder må tilføres væsentligt mindre kvælstof på sand- og løssjorde, end der må på lerjorde. Der foreligger et kort, som viser, hvor disse marker er beliggende. **Se Bilag 2.**

KOMPENSERENDE FORANSTALTNINGER I DANMARK

Det er imidlertid således, at EU-kommissionen har krævet, at Danmark indfører nogle foranstaltninger, der skal kompensere for, at kvælstofnormerne er hævet til det økonomisk optimale niveau. **Bilag 4** viser, hvor stor en procentdel af det såkaldte efterafgrødegrundareal, der skal være bevokset med disse ekstra efterafgrøder. Og det er vel at mærke oven i de generelle krav om efterafgrøder på 10 – 14 procent plus de efterafgrøder, der kommer til som følge af, at markdelen af reguleringen af husdyrbrug er "lagt over i" den generelle regulering. Resultatet er, at mange bedrifter skal have helt op til 40 – 50 procent af efterafgrødegrundarealet med efterafgrøder.

Det er principielt kun i 2017 og 2018, at der er krav om disse ekstra efterafgrøder. Derefter er det intentionen, at kvælstofreguleringen skal være meget mere målrettet i henhold til, hvor stor kvælstofudvaskningen er i det vandområde, bedriftens marker bliver afvandet til, kan tåle. Men det er slet ikke kendt, hvordan denne målrettede regulering bliver fra 2018/19.

Ingen af de andre lande har for nærværende tilsvarende planer om at stramme reguleringen op og om at målrette reguleringen så meget, som det er den erklærede målsætning at gøre i Danmark.

KONSEKVENT MÅLRETTET REGULERING I HELE DANMARK FRA OG MED 2019

De målrettede efterafgrøder i 2017 og 2018 har til formål at sikre, at kvælstofudvaskningen ikke midlertidigt stiger som følge af Fødevare- og Landbrugspakken.

Det er planen, at der løbende skal indføres en generel målrettet regulering fra og med 2019, så udledningen til overfladevand bliver reduceret med 3.800 tons N pr år ved afslutningen af 2. planperiode i 2021. Principperne og detaljerne i denne regulering er endnu ikke lagt fast. (Dertil kommer en tilsvarende reduktion, som skal opnås ved en kollektiv indsats bestående i etablering af vådområder, skovrejsning m.v.)

ENDNU MERE REGULERING I PERIODEN 2021 – 2027

Fødevare- og Landbrugspakken indeholder endvidere en bestemmelse om, at den sidste del af indsatsbehovet på 6.200 tons kvælstof for at opfylde Vandrammedirektivets bestemmelser skal ske i 3. planperiode i perioden 2021 – 2027. Ingen har endnu taget stilling til, hvordan det skal ske.

TYSKLAND REGULERER KVÆLSTOFOVERSKUDDET, MEN HAR IKKE KVOTER PÅ TILFØRSLEN

Den egentlige regulering af kvælstoftilførslen i Tyskland sker via kravet om, at næringsstofoverskuddet i gennemsnit af en 3-årig periode ikke må overstige 60 kg N (uden at indregne kvælstofdepositionen på omkring 15 kg N pr ha. således som det gøres i danske balanceregnskaber). Der er også krav om, at forskellen mellem fosfortilførsel og –bortførsel med afgrøderne ikke må overstige knap 9 kg P pr ha pr. år..

De normer for afgrødernes behov for tilførsel af kvælstof, der er opstillet er retningsgivende, og de skal bruges ved udarbejdelsen af gødningsplanerne for bedrifterne. Men kontrollen ligger på,

om tilførslen af næringsstoffer overskrider bortførslen med 60 kg N og 8,7 kg P pr ha.

Der er endnu ikke opnået enighed med EU-kommissionen om, hvordan reglerne skal være fra medio 2017. En af de ting der diskuteres er, om kvælstofbalancerne skal laves på markniveau (summen af overskuddet for de enkelte marker), eller på bedriftsniveau. ("Farm gate" balancer).

Det maksimale overskud på 60 kg N/ha, der står i oplægget til den nye regulering, forudsætter at der fortsat skal være tale om opgørelser på markniveau, hvor ammoniaktabene både i stalden, i lageret og under udbringning ikke indgår, og hvor man ikke indregner den atmosfæriske deposition af kvælstof, som vi indregner i Danmark. Hvis man ender med at opgøre bedriftsbalancer bliver man nødt til at hæve grænserne for, hvor stort kvælstofoverskuddet må være. I modsat fald vil man gøre det meget vanskeligt at være husdyrproducent i Tyskland. Forudsat at man skal regne med det reelle indhold i afgrøderne i stedet for, som man har kunnet indtil nu, anvende relativt høje tabelværdier herfor.

Afhængigt af, hvordan reglerne bliver i praksis, kan det gå hen og gøre de tyske regler mere restriktive end de danske. Men det skal erindres, at der indtil videre ikke skal ske nogen automatisk kontrol, og at kontrollen skal ske i forbindelse med den krydsoverensstemmelses kontrol, der i henhold til EU's regler sker på 1 – 2 procenterne af bedrifterne hvert år.

SVERIGE KONTROLLERER FOSFORANVENDELSEN, MEN SATSER I ØVRIGT PÅ FRIVILLIGE TILTAG

Sverige er stadig det land, hvor man i væsentlig grad satser på at motivere til Godt Landmandskab og stort set alene har anbefalede normer for eksempelvis kvælstoftilførsel.

Dog skiller Sverige sig ud ved at have en relativt lav grænse for, hvor meget fosfor, man må tilføre i husdyrgødning. Derimod er der ikke noget maksimum for, hvor meget fosfor man må tilføre i handelsgødning. I god overensstemmelse med, at man hovedsageligt vil motivere til godt landmandskab frem for at indføre meget detaljerede og restriktive regler, har man tilsyneladende vurderet, at landmændene kun vil supplere med handelsgødningsfosfor, hvis der er behov for det.

Man kan godt blive fri for nogle af dem, hvis man konverterer kravet om efterafgrøder til en "normnedsættelse" svarende til 9x- 1yy kg kvælstof pr ha manglende efterafgrøder. D.v.s., at man, hvis man vil undgå efterafgrøder, sikal regne med normer, der i gennemsnit for en bedrift vil være mellem xx og yy procent af den optimale norm,

Væsentlige ændringer siden sidst og bemærkninger i øvrigt

DANMARK

Fra at have haft en tvungen undergødskning på omkring 20 procent af behovet for kvælstoftilførsel, har forliget om Fødevarer- og Landbrugspakken bevirket, at der i 2017 som udgangspunkt må tilføres en kvælstofmængde, som svarer til det gennemsnitlige behov for hver afgrøde og jordtype.

Til gengæld bliver kravet til arealet med efterafgrøder forøget væsentligt. I første omgang mod kompensation fra det offentlige (ca. 94 Euro pr. ha). Hvis målet om 145.000 ekstra hektar med frivillige efterafgrøder ikke opfyldes, bliver det obligatorisk at etablere dem. Vel at mærke uden økonomisk kompensation, og hvis man ikke opfylder kravet, bliver der et fradrag i gødningskvoten på 93 kg kvælstof, hvor man på bedriften udbringer under 80 kg N/ha i husdyrgødning. Hvis man udbringer over 80 kg N/ha i husdyrgødning, bliver kvælstofkvoten reduceret med 150 kg N/ha.

Selv om danske landmænd nu får lov at opfylde afgrøderne kvælstofbehov, betyder det ikke, at der er slækket på bestræbelserne for at holde kvælstoftabet nede. Som det er beskrevet ovenfor er konsekvensen i stedet den, at der skal indføres andre restriktioner, som ophæver effekten af de øgede kvælstofnormer, og skal sikre relativt store reduktioner af kvælstoftabet, så den danske tolkning af målsætningerne i EU's vandrammedirektiv bliver opfyldt.

TYSKLAND

Tyskland er det land, hvor der er optræk til de største ændringer. Der foreligger et udkast til en ny "Düngemittelverordnung" fra december 2015, men den har EU-kommissionen ikke umiddelbart villet acceptere, og har indklaget Tyskland for EU-domstolen.

Det er stadig usikkert, hvordan de tyske regler bliver, men der er et optræk til mindst 3 principielle ændringer:

1. Der skal laves gødningsplaner som i Danmark, og der bliver kvoter for, hvor meget kvælstof man må tilføre.
2. I modsætning til tidligere skal "gylle" fra biogasanlæg, der udvinder gas af majs o.l. indregnes i mængden af kvælstof, som bliver tilført markerne.
3. Der skal – som hidtil – udarbejdes et såkaldt balanceregnskab for tilført og fjernet kvælstof, og i gennemsnit af 3 år må det ikke overstige 60 kg kvælstof pr ha. Ingen andre lande har tilsvarende regler, men som nævnt tidligere kan det være, at man skifter fra markbalancer til bedriftsbalancer.
4. Reglerne bliver fra nu af ens i hele forbundsrepublikken. Tidligere var de forskellige fra delstat til delstat. Og for Schleswig-Holsteins vedkommende bliver de anbefalede kvælstofmængder noget forskellige fra tidligere, men tilsyneladende i samme niveau som før.

HOLLAND

Der synes ikke at være sket de store ændringer med de hollandske regler, men det har vist sig, at de sandede jorde og løss-jordene udgør en noget større del af det hollandske landbrugsareal end antydnet i redegørelsen fra 2015. Se bilag 2.

POLEN

Fra kun at have nogle få procent udpeget som nitrاتفølsomt, vil hele landet fremadrettet blive opfattet som nitrاتفølsomt område, ligesom det er tilfældet for Tyskland, Holland og Danmark.

Bilag 1 viser, hvor stor en arealandel, der i de forskellige lande er i relation til Nitratdirektivet er udpeget som nitrاتفølsomt, og derfor pålagt større restriktioner end resten af landene.

UK

Reglerne er forskellige i de forskellige dele af UK: England, Wales, Skotland og Nordirland. I Skotland og Wales er det kun en mindre del af arealet, der er udpeget som nitrاتفølsomt. Det er en meget lille del af arealet. I Nordirland er hele landbrugsarealet udpeget som nitrاتفølsomt, og der må på undtagelsesbrug (tilladelse til at anvende 250 kg N/ha i husdyrgødning), maksimalt være et fosforoverskud på 10 kg pr ha. I England er knap 70 procent af arealet udpeget som nitrاتفølsomt, og der ventes ikke de store ændringer i 2017 sammenlignet med 2015.

Om fastsættelse af afgrødernes behov for kvælstof

I alle landene fastsættes normerne for tilførsel af kvælstof som udgangspunkt ud fra forsøg med stigende mængder kvælstof til de respektive afgrøder på givne jordtyper, ved givne forfrugter osv. Bilag 3 viser, hvordan englænderne har illustreret dette i den gældende "Fertiliser Manual (RB209)" 8th Edition.

I Tyskland skeler man ved normfastsættelsen endvidere til, om den angivne norm kan anvendes, uden at det giver anledning til overskridelse af de 60 kg N/ha, der er accepteret som forskel mellem input og output.

I Holland sker der en reduktion af nogle af normerne/kvoterne på sandjorde, hvor der er et problem med overskridelse af grænseværdien på 50 mg nitrat pr l. grundvand.

Overordnet konklusion af den gennemførte sammenligning af miljøreglerne i Danmark og andre

Europæiske lande

I næsten alle lande er der fokus på at holde landbrugets miljøbelastning på et lavt niveau.

Selv om danske landmænd nu midlertidigt har fået mulighed for at tilfredsstille afgrødernes behov for kvælstof, viser analysen at:

- danske landmænd er udsat for den mest restriktive miljøregulering med krav om, at der skal være efterafgrøder på en meget stor andel af landbrugsarealet
- den kommende målrettede regulering af kvælstofanvendelsen skal resultere i en meget stor yderligere reduktion af kvælstoftabet til overfladevand og grundvand.
- den danske godkendelse af plantebeskyttelsesmidler er væsentligt mere restriktiv end i de andre lande
- den danske kontrol af, om reglerne bliver overholdt, er den eneste, hvor samtlige landmænd bliver kontrolleret, og handelen med næringsstoffer og anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler bliver samlet i centrale databaser. I de andre lande udfører man i stedet stikprøvekontroller på bedrifterne.

Anvendte kilder

Regnearket er udfyldt i en løbende dialog med kollegaer i de forskellige lande, der er omtalt, men oversættelsen til dansk og den korte tekst, der er vist er alene mit ansvar.

Bidragyderne er følgende, som jeg har haft både skriftlig og mundtlig kommunikation med.

Land	Navn	Adresse
Danmark	Konsulent Susi Lyngholm	SEGES P/S Agro Foodpark 15, DK 8200 Aarhus N Tlf. +45 8740 5427 E-mail: sil@seges.dk
Sverige	Miljörådgivare Anette Bramstorp	HIR Skåne AB Borgeby slottsväg 11, 237 91 Bjärred Tlf. +46 1047622 5110 06 E-mail: anette.bramstorp@hushallningssallskapet.se
Tyskland	Dr. Peter Lausen	Landwirtschaftskammer Schleswig-Holstein Grüner Kamp 15 – 17, 24768 Rendsburg Tlf. +4943319453341 E-mail: plausen@lksh.de
Holland	Adviseur Akkerbouw Frank Duijzer	Delphy Agro Business Park 65, 6708 PV Wageningen Tlf. +31 186 57 30 11 E-mail: F.Duijzer@delphy.nl
Polen	Specjalista Mateusz Sękowski	Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Radomiu ul. Chorzowska 16/18, 26-600 Radom Tlf. +48 48 365 69 00 E-mail: m.sekowski@cdr.gov.pl
	Senior Scientist Crop	

England	Nutrition, Soil and Growing Media James Holmes	Agriculture and Horticulture Development Board Stoneleigh Park, Kenilworth, Warwickshire, CV8 2TL Tlf. + 44 24 7647 8748 E-mail: James.Holmes@ahdb.org.uk
---------	--	---

Andre nye kilder

Ud over de kilder, der er anvendt og omtalt i Planteavlssoriering 242 fra 2015, er der i denne omgang bl. a. hentet informationer fra:

Danmark

- Anon 2016: Forslag til Lov om ændring af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække af 10. oktober 2016. NaturErhvervstyrelsen
- Anon 2016: Vejledning om gødsknings- og harmoniregler. Planperioden 1. august 2016 til 31. juli 2017, NaturErhvervstyrelsen
- Anon 2016: Udkast af 25. november 2016 til Bekendtgørelse om nationalt tilskud til målrettede efterafgrøder. Lovtidende A

Sverige

- Kreuger, J. 2016: Det här är MACRO-DB. KompetensCentrum för Kemisk Bekämpningsmedel, SLU
- Anon 2016. Hållbar utveckling med miljöbalken. [Naturvårdsverkets hjemmeside](#).

Tyskland

- Anon. 2015. Verordnung zur Neuordnung der guten fachlichen Praxis beim Düngen. Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaft. 16. december.

Holland

- Anon 2016. Mestbeleid 2014 – 2017 Tabellen. Rijksdienst voor Ondernemend. Nederlandene

Polen

- Wrzaszca, W. 2016 Personlig samtale om generelle miljøregler. IERiGZ-PIB, Warszawa den 19. maj.

England

- Anon 2013. Guidance on complying with rules for Nitrate Vulnerable Zones in England for 2016-2016. Department for Environmental Food & Rural Affairs, London
- Anon 2011. Fertiliser Manual (RB209) 8th Edition errata. Department for Environment Food & Rural Affairs, London

Bilag 1. Nitratfølsomme områder

I **Danmark, Holland og Tyskland**, er hele landet udpeget som nitratfølsomt, og fra 2017 vil det også gælde for Polen.

I **England** er det 68 procent. (I **Skotland** er det omkring 10 procent, der er udpeget)

I **Sverige** er det kun 9 procent af landområdet, men hovedparten af landbrugsarealet, der er udpeget.

I den forbindelse skal man huske, at både Skotland og Sverige har store landarealer, der enten ikke er dyrket, eller ligger hen med ekstensive græsarealer.

Bilag 2. Kort over jordtyper i Holland. Miljøreglerne er strammere på løss jorde og sandede jorde

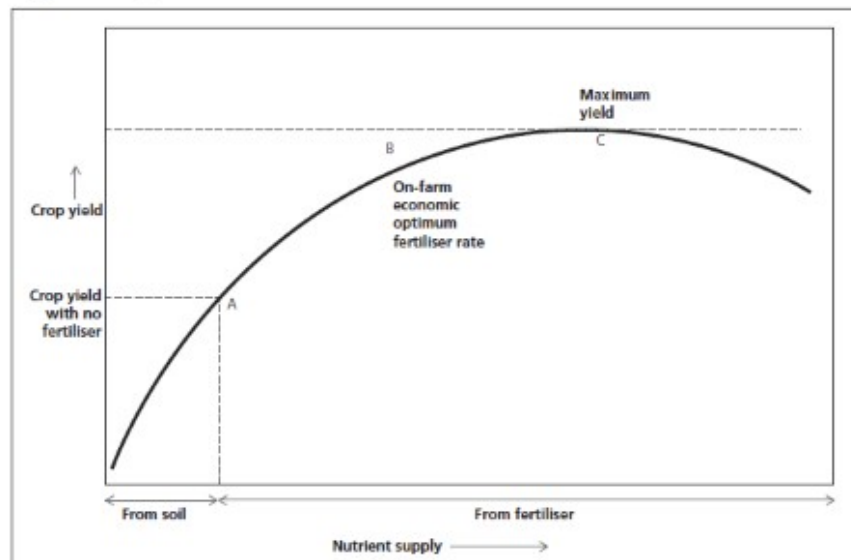
- De røde områder angiver sand- og løssjorde, hvor der ikke må tilføres optimale kvælstofmængder at hensyn til nitratindholdet i grundvandet.
- De grønne er lerjorder
- De lilla angiver humusjord

Bilag 3. Typisk kurve baseret på markforsøg med stigende mængder kvælstof

A Typical Nitrogen Response Curve

Fra Fertiliser Manual (www.defra.gov.uk)

Bilag 4. Oversigt over tilstræbt arealandel med frivillige efterafgrøder i 2017

Dertil kommer det generelle krav om 10 – 14 procent efterafgrøder afhængigt af husdyrholdets størrelse, og ekstra krav til efterafgrøder, hvor man anvender husdyrgødning som følge af ændringen af godkendelsesordningen for husdyrbrug. Nogle landmænd vil sammenlagt opleve krav om efterafgrøder på halvdelen af efterafgrødegrundlag – arealet.

